भगवद्गीता दर्शनम्

डॉ0 श्रीमन् नारायण तिवारी

गीता शास्त्रं बहुविध वैशिष्ट्यम् आत्मन्यभिरक्षति। शास्त्रमिदं धर्मार्थकाम मोक्षाणां हेतु कथ्यते। अधर्म निवारण पूर्वकम् धर्म प्रदाने समर्थकम् शास्त्रमिदम्। लोभ बुध्या स्वधर्मं विहाय परधर्म गमनम् क्रियते यैः तेषां कृते व्युपदिशति श्रीकृष्णः अर्जुनस्य व्याजेन जनान्। भे जनाः कठिनोऽपि स्वधर्मः न त्यक्तव्यः स्वधर्ममाचरन्तः ये संसारेऽस्मिन् जीवनम् न् यापयप्ति+ते एवं धार्मिकः कथ्यन्ते। ये च व्योमोह वशात् परधर्माश्रितः भवन्ति तेषां कृते परधर्मः भ्यावहो जायते। तस्मात् हे अर्जुन स्वधर्मे मरणं श्रेष्ठंउक्तं गीतायां– ''स्वधर्मे निधनम् श्रेयः परमधर्मो भयावहः।'' अर्थ साधकोऽपिधर्मा एवं। धर्म बिना इह गजति कोऽपि पुरूषः धर्म जन्य अर्थेन समन्वितो न जायते। धर्मश्च अष्ट भेदात्मकः तेषु भेदेषु प्रभमत्वेन यज्ञस्य चर्चा विद्यते। सह प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः। अनेन प्रसविश्यध्वमेज वोऽस्त्विष्ठ कामधुक्।। देवा–भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः। परस्परम् भावयन्तः श्रेयः परं हावाश्स्य। एतत श्रीमद् भगवदगीतायाः पवित्रतमा श्रीकृष्ण वाणी साधकाय किम् किम् न ददाति। यज्ञरूपस्य धर्मस्य मुख्यत्व– मग्डीकृत्य यः यजति यज्ञपुरूषं तस्मै यज्ञ विष्णुः अर्थं, कामं फल निरूद्देश्यके धर्म करणेन मोक्षमपि दादति।